

Gesti:ma rahwa . . . MS.

K a l e n d e r,

ehk

Z ä h t = M a m a t

I 8 3 6

Aasta peäle, parrast meie
Issanda Jesusse Kristusse
sündimist.

Sel Aastal on 366 Päeva.

Tallinnas,
trükkitud Lindworsi kirjadega.

Märkide selletaminne.

● Noor = ku.

☾ Essimenne werend.

☺ Täis = ku.

☾ Wiimne werend.

p. pärrast.

p. l. pärrast lounat.

e. l. enne lounat.

P. Pühha.

Der Druck ist unter den gesetzlichen Bedingungen gestattet.

Dorpat, den 7. October 1835.

(L. S.)

Censor M. v. Engelhardt.

Sündind asja aiaarm.

Lomisest tännini	5785 aast.
Kristusse sündimisest tännini	1836 —
Et Peterpurri liina ehhitama hakkati	133 —
Et meie Ma Wenne=rigi wal- litsusse alla sai	126 —
Et suurtkoli Tartus asfutati	31 —
Et uxi rougid hakkati pannema	33 —
Et Prantsus Wenne=maale tulli ja Moskwa arrapõl- letas	24 —
Et Tallinna=maal priust kulu- tati	19 —
Et Riia=maal priust kulutati	16 —
Et Keiser Nikolai wallitse- mas on	11 —

Joulo ja Wastla päwa wahhel on 6 Näd-
dalat ja 5 Päwa.

Januarius.

Neäri-Ku.

Kristusse ümberleikamisest. Luf. 2, 21.		
1 Keſſnäd.	Neäri Pääw.	Alita Jum.
2 Neljasp.	Abel, Set	Külm
3 Rede.	Enok	
4 Laupääd.	Methusalem	ja
Jesús Egiptusse maalt. Matt. 2, 13.		
5 Pühhap.	P. p. Neäri	 10, 5 e. e.
6 Esmasp.	3 Kunn. Pühha.	
7 Teisip.	Julianus	lummesadde.
8 Keſſnäd.	Erart	
9 Neljasp.	Peatus	Umbne
10 Rede.	Paawli P.	ja
11 Laupääd.	Ewraim	
Jesús 12 aastat wanna. Luf. 2, 41.		
12 Pühhap.	1 P. p. 3. K. P.	
13 Esmasp.	Hilarius	 4, 42 p. e.
14 Teisip.	Robert	
15 Keſſnäd.	Tiidrik	tuulne
16 Neljasp.	Risbert	
17 Rede.	Tõnnisse P.	ilm,
18 Laupääd.	Uksel	

Sel Kuul on 31 Päwa.

Pulmad Rana Liinas. Joann. 2, 1.		
19 Pühhap.	2 P. p. 3. K. P.	
20 Esmasp.	Waab. Seb.	
21 Teisip.	Neto	 8, 26 p. e.
22 Keſſnäd.	Madlena	
23 Neljasp.	Lotta	
24 Rede.	Timoteus	wahhel
25 Laupääd.	Paaw. Umberp.	

Wina: Mäest. Matt. 20, 1.		
26 Pühhap.	9 P. e. Kr. üll. P.	
27 Esmasp.	Krisostom	tuisoga.
28 Teisip.	Karel	
29 Keſſnäd.	Samuel	 3, 29 e. e.
30 Neljasp.	Udelgund	
31 Rede.	Ann	

12nemal selle ku päwal touseb päike kello 8 ning ühhe pole tundi, lähkääb loja kello 3 ning ühhe pole tundi. Pääw on pitk 7 tundi, ja 17 tundi.

1 Laupääd. | Prigitta | Kaunis

Külwi Mehhest. Luf. 8, 4.

2 Pühhap.	8. P. e. Kr. üll. P.	Küünla P.
3 Esmasp.	Hanna	
4 Teisp.	Weronika	 9, 55 p. e.
5 Keßnäd.	Agata	
6 Neljasp.	Dorkenne	kange
7 Rede.	Rikard	
8 Laupääd.	Salomon	külm.

Kristusse kannataminne. Luf. 18, 31.

9 Pühhap.	Paasto Pühha	Tuult
10 Esmasp.	Edo	
11 Teisp.	Wastla P.	ja
12 Keßnäd.	Tuhka P.	 1, 24 p. e.
13 Neljasp.	Penigna	
14 Rede.	Walentin	lumme
15 Laupääd.	Waußina	tuisko.

Kristusse kiusatussest. Matt. 4, 1.

16 Pühhap.	1 P. Paastus	Wähhe
17 Esmasp.	Konstantin	
18 Teisp.	Konfordia	külm.
19 Keßnäd.	Palwe Pääw.	 11, 32 e. e.
20 Neljasp.	Eigarius	
21 Rede.	Jesaias	Umbne
22 Laupääd.	Peetri P.	

Kananea Raesest. Matt. 15, 21.

23 Pühhap.	2 P. Paastus	ja
24 Esmasp.	Maddise P.	
25 Teisp.	Wiktorius	külm
26 Keßnäd.	Nestor	
27 Neljasp.	Leander	 11, 1 e. e.
28 Rede.	Iustus	
29 Laupääd.	Makarius	ilm.

16nemal selle ku päwal tonsed päike kello 7, lähkää loja kello 5. Pääw on 10, ö 14 tundi pikk.

Kristus aiab kurratid wälja. Luf. 11, 14.

1 Pühhap.	3 P. Vaastus	Tuulsed
2 Esmasp.	Medea	
3 Teisp.	Kunigunde	ilmad.
4 Keßnäd.	Adrian	
5 Neljasp.	Angelius	 10, 42 e. e.
6 Rede.	Kotwrid	
7 Laupäaw.	Perpetua	Selged

5000 Mehhe södtmissest. Joan. 6, 1.

8 Pühhap.	4 P. Vaastus	päwad.
9 Esmasp.	Pööri P.	
10 Teisp.	Mekus	Waikne
11 Keßnäd.	Konstantia	
12 Neljasp.	Krefor	 10, 2 e. e.
13 Rede.	Ernestus	
14 Laupäaw.	Sakarias	pehme

Jesus kiwwidega wißatud. Joan. 8, 46.

15 Pühhap.	5 P. Vaastus	ilm,
16 Esmasp.	Aleksander	öfel weel

17 Teisp.	Eruto	wägga külm.
18 Keßnäd.	Kawriel	
19 Neljasp.	Josep	Wahhel
20 Rede.	Olga	 11, 44 p. e.
21 Laupäaw.	Pent	

Kristusse fisse söitmissest. Matt. 21, 1.

22 Pühhap.	6 P. Vaastus	tormised
23 Esmasp.	Teodor	
24 Teisp.	Kasimir	päwad.
25 Keßnäd.	Vaast. Mar. P.	
26 Neljasp.	Suur Neljas P.	Sulla ilm,
27 Rede.	Suur Rede.	 5, 38 p. e.
28 Laupäaw.	Kidon	

Kristusse illestoussmissest. Mark. 16, 1.

29 Pühhap.	Es sim. P.	lummesaddo
30 Esmasp.	Teine P.	ja
31 Teisp.	Kolmas P.	niisked ilmad.

Ionemal selle fu päwal touseb päike kello 6, lähhab loja kello 6. Päaw on 12, ja ö 12. tundi pikk.

Aprilis.

Jürriche Mahla-Ku.

1 Keßnäd.	Karjaliste P.	Lund
2 Neljasp.	Paulina	
3 Rede.	Werdinand	
4 Laupäaw.	Ambrosius	o, 40 e. e.

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19.

5 Pühhap.	1 P. p. Üll. P.	ja
6 Esmasp.	Kõlestin	wihma.
7 Teisip.	Aron	
8 Keßnäd.	Eiborius	Tuult
9 Neljasp.	Pogislaus	
10 Rede.	Esekiel	ja
11 Laupäaw.	Leo	wihma.

Heast karjatsest. Joann. 10, 12.

12 Pühhap.	2 P. p. Üll. P.	4, 22 e. e.
13 Esmasp.	Justinus	
14 Teisip.	Künni P.	Kännad
15 Keßnäd.	Olimpia	
16 Neljasp.	Karistus	sojad
17 Rede.	Rudolf	päwad.

Sel Kuul on 30 Päwa.

18 Laupäaw. | Walerian

ürrikeße aia pärrast. Joann. 16, 16.

19 Pühhap.	3 P. p. Üll. P.	9, 35 e. e.
20 Esmasp.	Jakobina	
21 Teisip.	Willem	
22 Keßnäd.	Kajus	Heitlik:
23 Neljasp.	Jürr P.	
24 Rede.	Albert	fud
25 Laupäaw.	Markus se P.	

Kristusse ärraminneist. Joann. 16, 5.

26 Pühhap.	4 P. p. Üll. P.	o, 26 e. e.
27 Esmasp.	Anastasius	
28 Teisip.	Witalis	
29 Keßnäd.	Reinmund	ilmad.
30 Neljasp.	Erastus	

12nemal selle ku päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 4, ning lähkää loja pool tundi pärrast kello 7. Päaw on pitk 15. ja õ 9. tundi.

1 Rede.	Wolbri P.	Sojad ja
2 Laupäaw.	Sigismund	head

Digest palluniisest. Joann. 16, 23.

3 Pühhap.	5 P. p. III. P.	† Leidminne.
4 Esmasp.	Wlorian	8, 44 p. e.
5 Teisp.	Kottard	
6 Keßnäd.	Susanna	ilmad.
7 Neljasp.	Suur + P.	
8 Rede.	Tanislauß	Soe wiim.
9 Laupäaw.	Hiob	

Nõmußtajast. Joann. 15, 26.

10 Pühhap.	6 P. p. III. P.	
11 Esmasp.	Liberatus	7, 32 p. e.
12 Teisp.	Henriette	
13 Keßnäd.	Sermatius	Päwad
14 Neljasp.	Kristjan	
15 Rede.	Schwi	lähhawad
16 Laupäaw.	Peregrin	

Pühhas	Waimust.	Joann. 14, 23.
17 Pühhap.	Nelli Pühhi.	allati
18 Esmasp.	Teine Pühha.	5, 37 p. e.
19 Teisp.	Kolmas Pühha.	
20 Keßnäd.	Sevilla	sojemaks.
21 Neljasp.	Potentia	Wägga
22 Rede.	Emilie	
23 Laupäaw.	Federicus	tuulne.

Kristus ja Nikodemus. Joann. 3, 1.

24 Pühhap.	3 aino Jumm. P.	8, 37 e. e.
25 Esmasp.	Urbanus	
26 Teisp.	Eduard	Pilwne
27 Keßnäd.	Eudolv	taewas ja
28 Neljasp.	Mina	wihma.
29 Rede.	Maximilian	
30 Laupäaw.	Wigand	Ilm lähhab

Rikkast mehhest. Luk. 16, 19.

31 Pühhap.	1 P. p. 3. a. J. P.	selgeks.
------------	---------------------	----------

8mal selle fu päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 3. ning lähhab loja, pole tundi pärrast kello 8. Päaw on pitk 17. ö agga 7. tundi.

1 Esmasp.	Kotskal	 7, 14 e. e. Head sojad
2 Teisp.	Mart	
3 Keſſnäd.	Erasmus	
4 Neljasp.	Tarius	ilmad,
5 Rede.	Poniwafius	
6 Laupääw.	Antonius	

Eureſt öhto: ſöma: aiaſt. Luk. 14, 16.

7 Pühhap.	2 P. p. 3. a. J. P.	wahhel
8 Esmasp.	Mledardus	pilwſed
9 Teisp.	Pertram	
10 Keſſnäd.	Pitkem P.	
11 Neljasp.	Parnabas	 7, 30 e. e. pääwad.
12 Rede.	Pafilides	
13 Laupääw.	Tobias	

Kaddunud lambaſt. Luk. 15, 1.

14 Pühhap.	3 P. p. 3. a. J. P.	Heitliſ
15 Esmasp.	Widi Pääw.	ilm.
16 Teisp.	Juſtina	
17 Keſſnäd.	Nikander	
18 Neljasp.	Homerus	 0, 34 e. e.

19 Rede.	Kerwafius	Mürristaſ
20 Laupääw.	Wlorentin	

Olge armoliſſed. Luk. 6, 36.

21 Pühhap.	4 P. p. 3. a. J. P.	miſſed
22 Esmasp.	Agatius	 7, 12 p. e.
23 Teisp.	Pafilius	
24 Keſſnäd.	Jaani P.	
25 Neljasp.	Webronia	ja
26 Rede.	Jeremias	wihma.
27 Laupääw.	Radislaus	

Rohkeſt kallaſagist. Luk. 5, 1.

28 Pühhap.	5 P. p. 3. a. J. P.	Sojad
29 Esmasp.	Peter Pawli P.	pääwad.
30 Teisp.	Eufina	

Ionemäl ſelle fu pääwal touſed päike 3 we:
rendit pärraſt kello 2, ning lähhäb loja ükſ we:
rend pärraſt kello 9. Pääw on pitk 18 ning ükſ
pool tundi, ö agga 5 ning ükſ pool tundi.

Julius.

Heina Ku.

1 Keskäd.	Teobald	 10, 26 p. e.
2 Neljasp.	Heina Mar. P.	
3 Rede.	Kornelius	
4 Laupääd.	Ulrik	
		Wägga sojad päwad.

Wariseride Dignusfest. Matt. 5, 20.

5 Pühhap.	6 P. p. 3. a. J. P.	Kanged mürrista: missjed
6 Esmasp.	Hektor	
7 Teisip.	Temetrius	
8 Keskäd.	Kilian	
9 Neljasp.	Kirillus	 4, 42 p. e.
10 Rede.	7 Wenda	
11 Laupääd.	Eleonore	
		ja

4000 Mehhe söötmisfest. Mark. 8, 1.

12 Pühhap.	7 P. p. 3. a. J. P.	rasked saud. Uhtepuhko
13 Esmasp.	Marrette Pääw.	
14 Teisip.	Ponawent	pallawad
15 Keskäd.	Apost. Jagg.	
16 Neljasp.	August	
17 Rede.	Aleksius	
		 7, 24 e. e.

Sel Kuul on 31 Pääw.

18 Laupääd.	Rosina	ilmad.
-------------	--------	--------

Walle Prohwetideft. Matt. 7, 15.

19 Pühhap.	8 P. p. 3. a. J. P.	Wägga kuim. Pilwine 8, 48 e. e.
20 Esmasp.	Elias	
21 Teisip.	Daniel	
22 Keskäd.	Maria Mgä.	
23 Neljasp.	Oskar	taewas ja
24 Rede.	Kristina	
25 Laupääd.	Jakobi Pääw.	

Ullekohtuseft maia piddajast. Luk. 16, 1.

26 Pühhap.	9 P. p. 3. a. J. P.	rasked mürr ristamissed, wahhel head selged päwad.
27 Esmasp.	Marta	
28 Teisip.	Vantalon	
29 Keskäd.	Olowi Pääw.	
30 Neljasp.	Kermanus	 0, 49 p. e.
31 Rede.	Rebekka	

12 nemal selle ku päwal touseb päike pole tundi
pärrast kello 3, ning lähkääb loja pole tundi pär:
rast kello 8. Pääw on pitk 17, 6 agga 7 tundi.

1 Laupääd.	Peetri Wang.	Selge
Jerusalemma liina ärrarikmissest. Luk. 19, 41.		
2 Pühhap.	10 P.p.3.a.3.P.	taewas ja
3 Esmasp.	Eleasar	tuult,
4 Teisp.	Tomasius	
5 Keßnäd.	Oswald	wahhel
6 Neljasp.	Eigenius	
7 Rede.	Sekstus	 11, 53 e. e.
8 Laupääd.	Pusso	

Wariserist ja Tölnerist. Luk. 18, 9.		
9 Pühhap.	11 P.p.3.a.3.P.	wihmasaddo.
10 Esmasp.	Lauritse Pääw.	Head
11 Teisp.	Herman	
12 Keßnäd.	Klara	leikusse
13 Neljasp.	Hildebert	
14 Rede.	Klementine	 3, 17 p. e.
15 Laupääd.	Rukki Mar. P.	

Kurdist ja teletumast. Mark. 7, 31.		
16 Pühhap.	12 P.p.3.a.3.P.	ilmad.

17 Esmasp.	Willibald	Niisked
18 Teisp.	Leno	ja
19 Keßnäd.	Sebald	
20 Neljasp.	Vernhard	tuulsed
21 Rede.	Rut	 1, 25 e. e.
22 Laupääd.	Willipert	

Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23.		
23 Pühhap.	13 P.p.3.a.3.P.	pääwad.
24 Esmasp.	Pertli Pääw.	
25 Teisp.	Ludwik	Umbne
26 Keßnäd.	Trenens	
27 Neljasp.	Gebhard	ilm.
28 Rede.	Augustus	
29 Laupääd.	Joann. Huff.	

Kümnest Piddali = többisest. Luk. 17, 11.		
30 Pühhap.	14 P.p.3.a.3.P.	 2, 20 e. e.
31 Esmasp.	Kristwrid	

14nemal selle ku päwal touseb päike 3. weren:
dit pärrast fello 4, ning lähhäb loja werend pärr.
fello 7. Pääw on pitk 14 ning üks pool, 8
agga 9. ning üks pool tundi.

September. Suggise-ehk Mihkli-Ku.

1 Teisip.	Elidius	Head
2 Kesknäd.	Elisa	
3 Neljasp.	Mansuetes	
4 Rede.	Theodosia	ilmad.
5 Laupääd.	Moses	

Mammonast. Matt. 6, 24.

6 Pühhap.	15 P.p.3.a.3.P.	Tuult
7 Esmasp.	Regina	 5, 56 e. e.
8 Teisip.	Mar. Günd.	
9 Kesknäd.	Pruno	ja
10 Neljasp.	Costenes	
11 Rede.	Pööri Pääw.	wihma.
12 Laupääd.	Sirus	

Maini:linna Surnust. Luf. 7, 11.

13 Pühhap.	16 P.p.3.a.3.P.	 1, 25 e. e.
14 Esmasp.	† Ullendam.	
15 Teisip.	Nikodemus	Willud
16 Kesknäd.	Leontina	ja
17 Neljasp.	Josepina	sandid ilmad.

Sel Kuul on 30 Päwa.

18 Rede.	Gottlib	Heitlikkud
19 Laupääd.	Werner	

Wee: többisest. Luf. 14, 1.

20 Pühhap.	17 P.p.3.a.3.P.	 8, 19 p. e.
21 Esmasp.	Matteusse Pääw	
22 Teisip.	Morits	ilmad.
23 Kesknäd.	Osea	
24 Neljasp.	Kleowas	
25 Rede.	Arend	
26 Laupääd.	Herald	

Suremast Rääsust. Matt. 22, 34.

27 Pühhap.	18 P.p.3.a.3.P.	 3, 6 p. e.
28 Esmasp.	Wentzel	
29 Teisip.	Mihkli P.	
30 Kesknäd.	Hironimus	

12nemal selle ku päwal touseb päike kello 6, ning lähkääb loja kello 6. Pääw on pitk 12, ning 8 ka 12 tundi.

1 Neljasp.	Wolmar	Niisked
2 Rede.	Wolrad	
3 Laupááw.	Jairus	páwad

Alwatud innimessest. Matt. 9, 1.

4 Pühhap.	19 P.p.3.a.3.P.	Leikusse P.
5 Esmasp.	Wridebert	 0, 2 p. e.
6 Teisip.	Liso	
7 Keskend.	Malo	ja
8 Neljasp.	Tomasia	
9 Rede.	Tionistus	8 külmad.
10 Laupááw.	Nelhior	

Pulma ridest. Matt. 22, 1.

11 Pühhap.	20 P.p.3.a.3.P.	Pilwne tae
12 Esmasp.	Walwrid	 2, 41 p. e.
13 Teisip.	Teresia	
14 Keskend.	Kalikstus	was
15 Neljasp.	Heddo	
16 Rede.	Kallus	ja
17 Laupááw.	Leonhard	uddused

Runningamehhe Poiast. Joann. 4, 47.

18 Pühhap.	21 P.p.3.a.3.P.	ilmad.
19 Esmasp.	Eutius	Umbne
20 Teisip.	Welisius	 4, 16 p. e.
21 Keskend.	Ursel	ilm.
22 Neljasp.	Kordula	Külm
23 Rede.	Sewerin	lähhab kan
24 Laupááw.	Salome	gemaks,

Kawwalast sullasest. Matt. 18, 23.

25 Pühhap.	22 P.p.3.a.3.P.	Lutter. dige
26 Esmasp.	Umandus	usso üllw. P.
27 Teisip.	Kapitolin	agga
28 Keskend.	Simon Juda	 8, 11 e. e.
29 Neljasp.	Narsissus	
30 Rede.	Upsalon	ei mitte
31 Laupááw.	Wolfgang	pitkalt.

16nemal selle fu páwal touseb páife pole tundi párrast kello 7, ning lähhab loja pole tundi pärast kello 5. Pááw on pitk 9, 8 15 tundi.

November.

Talwe-Ru.

Kohto: Rahhast. Matt. 22, 15.

1 Pühhap.	23 P.p.3.a. J.P.	Pühhade P.
2 Esmasp.	Hingede Pääw.	
3 Teisip.	Maurus	 7, 28 p. e.
4 Keßnäd.	Otto	
5 Neljasp.	Plandina	Pehmed
6 Rede.	Kaspar	
7 Laupääw.	Baltasar	ilmad

Jairi Lütrest. Matt. 9, 18.

8 Pühhap.	24 P.p.3.a. J.P.	ja
9 Esmasp.	Jobst	lummesaddo.
10 Teisip.	Mart. Lutter.	
11 Keßnäd.	Mart. Piisk.	 7, 8 e. e.
12 Neljasp.	Jonas	
13 Rede.	Arkladius	Sandid
14 Laupääw.	Pridrik	külmad

Hirmsast: Ürrakautamisse tööst. Matt. 24, 15.

15 Pühhap.	25 P.p.3.a. J.P.	ilmad.
16 Esmasp.	Ottomar	

Sel Kuul on 30 Päwa.

17 Teisip.	Ulweis	Tuult
18 Keßnäd.	Gelasius	ja
19 Neljasp.	Liisbet	 11, 49 e. e.
20 Rede.	Amos	
21 Laupääw.	Maria Ohw.	

Wiimsest Kohtust. Matt. 25, 31.

22 Pühhap.	26 P.p.3.a. J.P.	Surnutte P.
23 Esmasp.	Klement	wahhel
24 Teisip.	Josias	
25 Keßnäd.	Kaddrina P.	
26 Neljasp.	Konrad	 2, 37 p. e.
27 Rede.	Netto	lumme
28 Laupääw.	Künter	

Kristusse Sisse: soitmissest. Matt. 21, 1.

29 Pühhap.	1 Kr. Tull. P.	saddo.
30 Esmasp.	Andresse P.	

gmal selle ku päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 8, ning lähhab loja pole tundi pärrast kello 3. Pääw on pük 7, agga õ 17 tundi.

Detsember.

Joulo-Ku.

1 Teisp.	Arend	Selge
2 Keskäd.	Kandidus	
3 Neljasp.	Talo	 5, 29 e. e.
4 Rede.	Parbo	
5 Laupääd.	Sabina	taemas

Tähhed enne wimist Päwa. Luf. 21, 25.

6 Pühhap.	2 Kr. Tull. P.	ja
7 Esmasp.	Agata	
8 Teisp.	Mar. Sam.	lange külm.
9 Keskäd.	Juhkum	
10 Neljasp.	Pühhem Pääd.	 1, 52 e. e.
11 Rede.	Tamaskus	
12 Laupääd.	Ottilie	

Joannes wangitornis. Matt. 11, 2.

13 Pühhap.	3 Kr. Tull. P.	
14 Esmasp.	Nikassius	Tuisofed
15 Teisp.	Johanna	
16 Keskäd.	Albina	ilmad.
17 Neljasp.	Ignatius	

Sel Kuul on 31 Päwa.

18 Rede.	Kristow	
19 Laupääd.	Loth	 5, 31 e. e.

Joannesse tunnistusfest. Joann. 1, 19.

20 Pühhap.	4 Kr. Tull. P.	
21 Esmasp.	Toma. Pääd.	Pilwne
22 Teisp.	Tagobert	
23 Keskäd.	Peata	taemas
24 Neljasp.	Adam. Ewa	
25 Rede.	Joulo	annab
26 Laupääd.	Teine Pühha.	

Jumeks pannemissfest. Luf. 2, 33.

27 Pühhap.	P. p. Joulo	Kolmas P.
28 Esmasp.	Süta Last P.	 1, 33 e. e.
29 Teisp.	Noa	
30 Keskäd.	Tawet	paljo lund.
31 Neljasp.	Silvester	

Ionemal selle ku päwal touseb päike werend pär:
rast kello 9, ja lähhab loja 3 werendit pärrast
kello 2. Pääd on pitk 5 ja üks pool tundi, 8
18 ja üks pool tundi.

Aasta muutmisfed.

Kewwade hakkab 8mal Vaastoku päwal, õhto kello 0, 19 minuti. Siis on pääw ja õ ühhe pikkused.

Sui hakkab 9mal Jaaniku päwal, õhto kello 0, 19 minuti. Siis on meil keigepitkem pääw.

Süggise hakkab 11mal Mihkliku päwal, hommiko kello 2, 15 minuti. Siis jälle on pääw ja õ ühhe pikkused.

Talwe hakkab 9mal Jouloku päwal, õhto kello 7, 10 minuti. Siis on meil keigelühhem pääw.

Päwa ja Ku warjutamissed.

Sel aastal warjutakse Päike kaks kord ja Ku kaks kord, ja meie maal on üks Päwa warjutamine üksi nähha, se teine, mis siin al nimmetud on.

Esimesenne on meie maal näggematta Ku warjutamine 30mal Jürriku päwal.

Teine on meie maal nähtaw Päwa warjutamine 3mal Lehtku päwal. Hakkatus on Tallinnas pärrast lounat kello 3, 57 minuti ja lõppetus on õhto kello 6, 21 minuti.

Kolmas on meie maal näggematta Ku warjutamine 12mal Rojaku päwal.

Neljas on meie maal näggematta Päwa warjutamine 27mal Talweku päwal.

Teadaandminne mil, ja kus lada-
piddamist on.

1. Tallinna Rubbernemangus.

Tallinnas 1. suur saksa laat. 20ma Junist
kui otsani 2. Mihkli kuu 26 kuni 28
päeval ja petakse weiste ja hobboste lata.

Haapsalus Neeri, kuu 10 ja 11 päeval ja
Mihli kuu 14 ja 15 päeval.

Jõehtmes nädal pärast Mihli-päeva.

Jõhvis, Mihli, kuu 24 mal päeval ja veel
2 päeva.

Reblaste moisas Mihli-päeval, ja veel 2 p.

Keila kiriko jures Mihli-päeval.

Kollowerres, Neeri, kuu 17 mal ja 18 mal
päeval, ja Wina, kuu 4 mal ja 5 mal
päeval.

Lihulas, Esmapäeval enne Wastla päeva,
ja Mihli kuu 24 mal p.

Märjamaa Kiriko jures, 3 mal Krist.
tullemise p.

Ortikal, Neeri, kuu 7 mal ja 8 mal p.

Paides, Künla, kuu 3 mal p. — Jani,
kuu 25 mal p. ja Mihli, kuu 10 mal
ja 11 mal p.

Valdis, Künla, kuu 2 ja 3 mal p. —
ja Mihli, kuu 21 ja 22 p.

Rakwerres, Neeri, kuu 27 ja 28 p. —
Jani, kuu 16 ja 17. p. — ja Mihli,
päeval.

Raplas, esimesel redel pärast Mihlit ja
kolmandamal redel pärast Neeri päeva.

Rubbermango kohto kässo järrele ei pea
ennam lubba ollema, ei laupäeval egga püh-
hapäeval lata piddada, waid, päaw pärast
pühhapäeva.

2. Kia kubernemangus.

Abja moisas, Mihkli-kuu 2 ja 3 mal p.
Antso mois., Mihkl. kuu 14 mal p.
Audro mois., nädal enne Mihklit 2 p.
Helme mois. 15 mal Veikusseku p.
Käo mois. 10 mal Porri-kuu p.
Kantso mois., 30 mal Rukki-kuu p.
Kastna mois., 15 mal Mihkli-kuu p.
Killingi mois., 1, 2 ja 3 mal Mihkl. kuu p.
Kirrepeäl 17 mal Mihkl. kuu p.
Koorte mois., 30 mal Rukki-kuu p.
Kosse mois., 24 mal Rukki-kuu p.
Kurresare liinas, 17 mal Webruaril hakkab suur saksa laat; petakse kümme päwa.
Lustiverre moisas, 15 mal Porri-kuu p.
Mõnniste mois., 10 mal Septembril.
Moisefaste mois., 10 mal Augustil.
Mustwees Mardi-päwal,

Oldre mois., 10 ja 11 mal Septembril.

Perno liinas, 20 Julil hakkab saksa laat; petakse kolm nädalat. — Weiste ja hobuse laat esmaspäwal ja teisipäwal enne Mihklit. Kolmas laat petakse esmaspäwal ja teisipäwal pärast 3 Krist. tullemisse P.

Põltsamaal, 15 mal Mihkli-kuu päwal.

Põraverre mois., 13 mal Septembril.

Räppinas, 4 mal ja 5 mal Mihkl. kuu p.

Rossi mois., 24 mal Veikusseku p.

Rouge mois., 8 Mihkl. kuu p.

Senno mois., 21. Mihkl. kuu p.

Tarto liinas, 1) Suur saksa laat, hakkab pädw pärast 3 Kuninga päwa, petakse kolm nädalat. 2) Peetri laat, 29. Juunil. 3) Mihkli-laad, 29 Septembril. 4) Marja-laad, 1. November.

Tarwaste moisas, Pectri-päwal.

Walga liinas, 1) Saksa laat, hakkab 2. Webruail, petakse 8 päwa. 2) Jani-päwa laat. 3) Mihkli laat 24 mal Mihkli kuu p. 4) Mardi-päwa laat.

Wastfeliinas Mihklipäwal.

Werro liinas, 1) Joani päwal. 2) 24 Mihkliku p. 3) 22 Künslaku p. suur saksa laat 8 päwa. 4) 40 mal Talweku p.

Weski moisas, 15 Porri-kuu päwal.

Willandi liinas, 1) Saksa laat 2 Künslaku p. 2) Janipäwa laat. 3) Mihkli laat 24 Mihkliku päwal.

Keisri Herra Suggoselts.

Nikolai I. Wenne: Rigi Ülem wallitseja ja Keiser, sündinud 25. Junil 1796. — 40 aastat.

Aleksandra Weodorowna, Keisri Praua, sünd. 1. Julil. 1798. — 38 aastat.

Nende lapsed:

Suurwürstid:

1. Aleksander Nikolaewits, Wenne: Rigi auujärje pärrija, Tsesarewits, sündinud 17. April 1818 — 18 aastat.
2. Konstantin Nikolaewits, sünd. 9. Septbr. 1827.
3. Nikolai Nikolaewits, sünd. 27. Julil 1831.
4. Mihhail Nikolaewits, sünd. 13. Octobr. 1832.

Suurwürsti printsessid:

5. Maria Nikolaewna, sünd. 6. Aug. 1819.
6. Olga Nikolaewna, sünd. 30. August. 1822.
7. Aleksandra Nikolaewna, sünd. 12. Junil 1825.

Keisri wend.

Suurwürst Mihhaila Pawlowits, sünd.

28. Jan. 1798. — 38 aastat.

Temma Praua: Helena Pawlowna, sünd.

28. Detsem. 1806. — 30 aastat.

Nende lapsed:

Suurwürsti printsessid:

1. Maria Mihhailowna, sünd. 25.
Webr. 1825.

2. Elisabet Mihhailowna, sünd. 14.
Mai 1826.

3. Katarina Mihhailowna, sünd. 16.
Aug. 1827.

4. Anna Mihhailowna, sünd. 15. Octb.
1834.

Keisri õed.

1. Maria Pawlowna, sünd. 4. Webruar
1786, laulatati 3. Augustil 1804 Weis-
mari, maa Wallitseja Karl Wridrifi
prauaks.

2. Anna Pawlowna, sünd. 7. Jan. 1795,
laulatati 21. Webr. 1816 Hollandimaa
pärripärrija, Prints Willemi prauaks.

Mihho Hans Killar

ja temma naene

Ewa.

Tamma wallas Liwa maal ellas Hans Killar, üks noor ja aus tallomees, omma naese Ewaga üksikus perres, et kül waese koha peal, ommeti waggaste ja Jum- mala kartusses, ja ka, mis teised tallo- rahwas wägga pannid immeks, ilmarõl- lata ja hästi kü. Ollid Mihho perre maad weikesed, — igga tõstandus ei wõt- nud wasto ennam kui seitse wakka semet, — ja et olli selge nõmme liwa Ma, polnud siis palju wilja leikada; wüs koormat armati paljaks, ja suuwewilja mittokord ei sanud seddagi. Due peal olli weike aed, kus piisut kabstat ja kali kaswis sees, ja kui rahwas õppis kartuhwliid

prukima, ka neid pissut; selle koha heis
namaad, mis aina sodud, kandsid liggi
kakssteistkümme sado, ja koplisi nideti
kaks sado parremat heino. Korraliselt
aastal sadi siis seitse tündrit rukkit, viis
ehk kuus tündrit ohre, sadda pihhotait
linna, sadda kakssta peat, pool sadda kali,
nelli, viis wakka kartuhwli ja liggi seitse
korni heino. Wannast olli selle koha
peäle arwatud suur maks ja teggo, ja
sellepärast ükski ei tahtnud kaua seal
perret piddada. Moisa tuli maksta kaks
tündrit kummagi wiljast, kahheksa leisikit
heino, teisel aastal lamba, teisel kaks
hand; ja teggo tuli teha aasta otsa
kolm päwa nädalaks, kaks päwa hobbo-
sega, kolmandama jalla. Arwa nüüd
ära paljo Killari rahwale ellamisjeks
jõi! Kui semet sai peält ärrawoetud ja
moisa maks olli täpsutud, kirriko, mag-
gasi, makonna ja kihhelkonna kosto tobid

ollid ärramaksitud, ei jäänud neile heal
aastal rohkemat kui kaks tündrit kum-
magi wiljast, ja mis aed neile andis;
waesel aastal polnud seddagi. Karjamaad
olli kül ümberringi laiataksa, agga keis
aino so-räggadik, kust nende lomad wae-
wast wisi omma toito saiwad.

Killari rahwas elasid seal mitto aas-
tat waewalise, ja piddid ommast leiwast
hea ossa ärraandma se karjalapsele, kes
nende lomade järrele watis. Sest üm-
berringi ümber Nihho perre maad ollid
moisa ja walla perremeeeste heinamaad,
ka paigoti külwatud noort metsa; ei
kummagi peäle ei olnud lubba ial lome-
lasta peäle, ja aedasi polnud ollemas;
keige liggem perre olli siis wersta seält
ära, sepärast ei sündind teistega ühhes
karjast piddada. Ei woinud siis se leib
neile ettelüa, mis omma põllo peält saiwad,
liatagi kui omma lapsi tuli tagga peäle.

Kui nende wannem poeg Jaan ühheksa aastaseks sai, siis nemmad kül ei tarwitanud enam woera karjalast, agga ollid isse jälle seitse suga sõmas, Hans ja Ewa omma wie lapsaga. Olli kül wannemattel murret leiwa pallukeesse parrast! Agga et nemmad ikka mõtlesid Jummal peäle, saggedaste luggesid pühha kirja, pallusid ja tännasid, siis ollid nemmad ka allati roemoga walmis tööle. Sedda wiisi siggis nende töö, ja Jummal andis waggade leiwale jätke.

Mil wiisil arwad sa, et Killari rahwas ommeti omma leiba saiwad? Kas Hans läks allati pukoormaga liina? Kas sai salamahti siit ja sealt kaupa ja kauplemise asjo? Kas warrastas koera kombel moisa reiest, moisa heinama peält? Ei mitte! Hans kartis Jummalat, ei mitte silmakiraks kui sallalikkud ilma peäl; temma kartis Jummalat waggast süddamest, ja sepär-

rast ei putunud temmasse wargusse egga pettusse himmo. Agga pukoormaga ei woinud temma liina miina, sest metsa suurt ei olnud ümberringi, ja sedda ennamaks ei antud, kui tarbepuuks, iggaühhele arwo mõda, ja peäle keif sedda on lin seitsekümmend wersta Tamma küllast ärra.

Hans kartis Jummalat ja ütles saggedaste omma laste wasto, kui need toekamaks kaswid: „Jõsanda tahtminne on, „et meie peame omma palle higgi sees „omma leiba sõma Sepärrast ärgem „tuddinegem ärra tödd teggemast, ja „sedda ikka Temma pühha tahtmist mõda; diged tödd, mis Temma sanna „käsoga ühte sünnib, ja se dige tö sago „ikka diete tehtud, et meie ei lähhä laisaks, „egga wõtta meelt ärra heita, egga lia „murrega süddant koormada. Kui woib „olla, ärge seiske tödd teggematta, ja tödd „tehhes mõtlege: Nüüd tahhan taewast

„Jäsa auustada ja tännada, et Temma
„mind aitnud ja weel aitab ausaste ja roe:
„moga kõlblikko tödd teggema!”

Nenda õppetäs Hans saann: ja, ja nenda
teggi temma ka isse. Se olli se keige par:
rasem õppetüs. Hans olli kange tõmees
ja igga tallorahwa tõ peäle wägga õssaw.
Temma teggi ka seppist parreminne kui üks:
ki teine ümberkaudo. Temma joud kü ei
annud ommale seppa padda ja keik seppa
paia riisto murretseda, agga tedda palluti
külladesse selle tõle. Enne kui lapsed kõl:
basid moisa tõle sata, ei olnud temmal paljo
aega wäljast tödd otsida, sest kolm päwa
piddi moisa kaima, ja omma maad wõt:
sid ka heaste aega ärra, et põllo harrimisse,
heina ja leikusse aial muud tödd mitmes
nāddalas ei sanud kätte wõtta; sest Ewa
piddi maia ja laste järrele watama, agga
tūddruko ei joudnud piddada. Kes siis
pool wāggise tedda pūūdsid ennesele rutto

tõle, need piddid isse rauda, ja süssi, ja
riisto murretsema, ja omma lomaga temma
päwad moisa teggema, sest Hans ei usknud
omma hobbose mitte woera orja kätte;
temma teadis, et nisuggused ei kanna õiget
hoolt eest; agga temma tõ waewa maksid
rahwas temmale pealegi pole filmitto ruk:
kit ehk kuus leisikit heino päwa peäle.
Sedda kaupa teggid rahwas hea meega,
sest et Hanso tõ olli wägga aus ja sellepär:
rast hopis halwem kui teiste seppade tõ;
olli ka sel aial willi halwa hinna al, ja
teistel Tamma walla perremeestel ollid
head ja sured wilja- ja heinamaad, et
nemmad, kes rikkusses lāksid uhkeks, (ja,
kuida ikka taotab olla, ka laisaks) et
nemmad sedda ei pannud suurt tādhele,
mis Killarile maksid, kes seddawisi nād:
dala aegus tenis wakka rukkit ja üht:
lasti teggi kahhe nāddala päwad moisa.
Sai temma seppa tõ ka pea moisa wan:

nemattele teada, kes lastsid moisa jure
seppa padda ehhitada, kus temma piddi
tõdd teggema; jäeti siis temmale teo-pä-
wad taggasi ja makseti ka pole filmitto
päwa peält. Seddawisi tenis Hans
moisa makso jälle taggasi ja sai mitto
wakka pealegi.

Puseppa tõdd ka teggi illusat ja
kindlat. Banfrid ja tõrred, mis temma
teggi, otsiti wägga temma käest osta, et
ollid peaaego sesamma hinda, kui teis-
telgi, agga piddasid kaua wasto. Üks
ossa tulli sest, et temma isse ostis head
ja terwed puud, mis diete täieks kasnud,
ja mis temma isse raius digel aial; üks
ossa tulli sest, et tõ sai nenda tehtud,
kui piddi sama. Hakkasid kül rahwas
mittokord mõtlema: „Ehk on temmale
„maialt tulnud suur warra, et nenda
„jouab waese paiga peäl ellada ja keik
„tehha ärra; ehk on temmal ka isse

„kumsi jures!“ Hans olli kül waene,
agga wagga ja moistlik tõmees. Head
puud temma olli murretsenud, hästi kui-
watas temma neid, ja kui tõdd kätte wõt-
tis, siis ei sanud middagi raisatud, et ol-
leks palju mahha raiunud; ei mitte! Waid
temma teadis warsi puud nenda wallida
ja sedda nenda seada, et keik kõlbaks, ja ei
tarwitanud ni palju kerwe tõdd, kui muud
puseppad armastawad tehha kallal. Kül
tulleb õõlda, et temma näggi palju waewa
sagides, agga sedda wisi sai temmale jälle
kasso kätte, sest need ostopuud jatkasid tem-
male pikkemale kui teistele, ja pu wedda-
mist ja aia witet ja loma waewamist olli
temmal pool wähhema.

Olli Hansul keik tõ hästi jooksmas,
mis temma kätte wõttis, ja allati tõ käs-
sis, ei Ewa olnud laisk egga holetu tem-
ma kõrwas. Temma piddas moistlikult
maia ja hoidis mis Hans tenis. Agga

Ewa olli ka üks nisuggune perrenaene ja
maiapidaja misuggust arwaste on leida.
Ei temma weddelenud, egga armaſtanud
lobbiſemiſt; kui mittokord rahwas tullid
neid watama, ehk Hansut tõle palluma,
ei Ewa jätnud tõdd ſeiſma, waid aias
ikka peäle, miſ kord kääſil olli, ehk tulli
kätte wõtta. Hommiſko warra watiſ tem-
ma lomade järrele, ja et neid kül piſſut
temmal olli, ſiiſki tulli ikka murret kan-
da, ſumwel kui talwel, et iggaühhele tem-
ma diguſ ſai. Zootmiſt ja ſöötmiſt nou-
taſ lomadele häſti ſaggedaſte. Sumwel
ial ei aianud lome karjamale, enne kui
neile kaewuſt olli wet pakkunud, hobbo-
ſele, lehmale ja lammaſtele kül ühheſt
kunnast, ſiggadele jälle teiſeſt, ja hanne-
dele; teiſed naeſed naerſid kül, et tem-
ma teggi ilmaægust tõdd, ſeſt et lomad
leidwad metſaſt wet küllalt; agga Ewa
rääkiſ: „Metſaſ on ſeiſnud muudda ja

„magge ſo-weſſi, ſe ei olle hea lomadele;
„ſe ſadab mittokord kobo-ja maſſetõtkbe
„tullemä; ſelge weſſi on igga lomale
„parrem, ja puhtama ſuggu lomad tar-
„witawad ka puhhaſt toito.“ Muud rah-
was ſöötſid lome talwiſel aial kaſſ kord
pāweſ, ja waſt pāraſt Zoulud haſſaſid
kolmkord ſöötma; Ewa ſötiſ wiis ja kuus
kord pāweſ, et, kui piſſut hawal anti, ei
pidand ni paljo toito raiſko minnema.
Ei olnud temmal tõbbi lomadeſſe haſſa-
maſ, ei lāinud lomad waeſekſ, et kül
piſſut heino nāhha anti; agga et lei-
peti hoidmiſſe warral, ja et lomad om-
mal aial omma varrajat oſſa ſaiwad,
ſiiſ jātkaſ ka ſe piſſut, ja lomad ollid
täied; lehm andiſ häſti pima, lammaſ
toi igga aaſta kolm talle. Temma mur-
re ja holekandminne ja ommal aial ka
piſſut wiija lullutaminne, ſai ka jälle
temma kätte taggaſi. Igga ſüggife mi-

sid wassika nelja, wie wakka rukki wasto,
sest nende lomad ollid heast suggust ja
hásti petud; lamba talle ja monne sea
põrsa ja hanne poega tapsid ärra ja pan-
nid sola; monned müsid ärra sola ja
nahka ostma. Ka heina ostsid süggisel
aial, isseärranis kui Hanso tööd otsiti
wägga; ja sedda ennam neile heino sai,
sedda rohkema hakkasid lome piddama; ja
kui ollid joudnud rohkema kaswatada, said
siis ka jälle ennama müa ärra. Killari
poleaastased lomad makseti süggise sesam-
ma hinnaga, mis teiste aastaste ette anti,
ja weel kallimalt.

Maiaš olli ka nāhha, et holekandjad
rahwas ellasid sees. Keik peti puhtaste,
ja ükski riist ei olnud kaua pessematta, ei
weddelenud siin ehk seäl, kuhho juhtus jā-
ma, waid keik olli puhhastetud ja seätud
paigal. Olli nende tubba kül weikenne,
agga sai iggapääw puhkitud. Kui larsed

kaswid pišsut suremaks, et jo ollid wie,
kueaastased, piddid ka nemmad puhkima,
monnel aial ka kolmel korral päwes. Nende
rided ollid kül jāmmeda woimo, agga al-
lati puhtamad kui rikka nabritte pened ri-
ded. Käed pešši Ewa mitmel korral, kui
oue tööd olli käsfil olnud, kui lāks lūpsma,
ehk lome olli saatnud metsa, ehk neid tel-
lanud; sest temma puhhastas ka lomade
jallad weega, kui õhtul metsast koio tullid,
et ei jānud mudda ja weikest kiwwi sōrgade
wahhele. Lomad isse armastasid sedda puh-
hastamist wägga, ja sallisid siis ka, et lap-
sed aitasid emma sedda tööd teggema, ja
saiwad nenda ka lapsed õppetud tōle, ja
isse ennast puhtaste piddama. Kül fullus
mitto āmbritāis wet rohkema ärra, kui teis-
tel rahwal, — et Ewa ei sallinud ka mit-
te, et enne prugitud wet pārrast ennam ol-
leks woetud filmi ja käsfi pessema, — ag-
ga se keik olli innimestele ja lomadele ter-
wiseks.

Ewa olli kül waese rahwa laps, kes is-

segi ommaft seitsmendamaft aastast waene
laps, kes woera jures omma leiba piddi
tenima, et isä ja emma ollid surnud; om-
meti ei sõnud temma omma leiba mitte il-
ma. Temma leiba wannemad armastasi-
tedda sepärrast ka wägga, et temma olli
holekandja ja moistlik, ja tassus jo kolman-
damal ja neljandamal aastal neile jälle om-
ma tõga ärra, mis kahhe eesimestes aas-
tades temma pärrast kül piddid kullutama.

Maia tõõd ja näppo tõõd teagi temma
ka wiisi pärrast. Kui tüddruko põlwes moi-
sa tõõd olli, kui leris kais, ikka pallus tem-
ma ennesele nifuggust tõõd, kus middaci
wois õppida jure. Et temma olli ni ter-
rane keige peäle hakkama, siis andsid moi-
sa ja kirriko Saksad hea melega temmale
õppetust. Seddawisi õppis Ewa illusaste
õmblema ja kuddoma, ja leri aegus ka pis-
sut kirjotama ja rekkendamä; ja et temmal
se peäle suur himmo olli, pallus ta ka pä-
rast leri käimist pühhapäiwil juhhatamist peäle.
Se keif satis temmale naese põlwes suurt
kasso. Kui Ewa sai omma pissut willo

kehranud ja kuddund ärra, siis teggi makso
cest tõõd; moisast toi Hans tõõd koto ja
kirja peäl olli üllewal, kuida Ewa piddi
tõõd teggema. Ei olnud temmal tõõ tomisse
egga ärrawimissäga murret ja aia witet
ühtegi. Ka kulla rahwas, kes ei oskand
nenda õmbleda ja kudduda kui temma, pal-
lusid neile tõõd tehha. Keige illusamad ja
uhkemad naesterahwa rided Tamma wal-
das ja ümberkaudo ollid keif aina temma
tehtud; ja selle tõga tents temma ni paljo,
et keige omma perrele sai takkust ja linnast
ja willast riet, ja sest neil ei olnud pudo.
Ka Hanso rided teggi Ewa isse. Lapsed
piddid ka aitama ja isse tõõd õppima poi-
sid ja tüttarlapsed, seäl jures emma ei tei-
nud suurt wahhet; õppisid paelo punnuma,
poli teggema, krasima, kudduma, kehrama,
keif mis jaksasid, ja mis laks tarwis. Sur-
wel kui kartuhwolid ja taimed saiwad mah-
hatehtud ja istutetud sai iggapäaw järrele-
wadatud, kas umbrohto tousis, mis taimes
sai wäljakistud, enne kui jured kaskwid tug-
gewaks. Nenda ei olnud ial fitkumissäga

suurt waewa egga aia witet. Kui kabs-
lehhe peäl ussa olli nähha, iggapääw neid
noppiti ja kautati ärra.

Nenda tulli, et Hans ja Ewa mollemad
ennam tööd leidsid, kui nemmad joudsid
tehha ärra; agga korjasid se läbbi monne
aastaga selle waese ja põlgtud Diihho perre
kohha peäl ka jo pissut warrandust. Nende
maiapiddamisse hakkatusel ei joudnud nem-
mad aina selget leiba pruvida, waid wõt-
sid pissut haaganat jatkaks hulka; parrast
jainwad se jure, et kord ollid õppiud jo.
Kilari rahwas ollid wilja poolt wähe ha-
walt rikkamaks lainud teistest perrerahwa-
dest, kes ellasid suurte mate peäl pihhust
suhho, ja kellest mitmel olli suuwel leiwast
pudo. Hansul olli nüüd jo aasta willi
aidas seismas; lome pidas peaaego kolm-
kord rohkeima kui enne, ja ellas ikka endist
wisi. Tulli ka aasta, et temma sai omma
põllo peält kuuskümmend wakka kummagi
wilja. Rust se siis tulli nōmme Ma kōhta?
Hans olli saggedaste pühhapäiwil parrast
lounat kirriko õppetaja jures juttul kōinud,

mitmest asjast õppetust noudmas. Õppe-
taja olli woeral maal mōnda asjo nōinud
ja mitmed kirjad luggenud, ja juttustas kord
ka Hanso wasto, et mitmel kohhal selget
somaad tehtud heaks põllomaaks, ja põllo-
maid tehtud kaewades parremaks kui pissut
maad olnud ja joud annud kaewada. Wōttis
nüüd Hans se nou ennesele rohkeima wilja
pūda; temma põllo kōrwas olli paljo so-
maad, kus ei tahtnud ūhtegi kaswada peäl.
Andis Jummal kord õige kuiwa suuwe ja
sūggise, et sood issegi sainwad kuivaks, ja
Hans lāks omma naese ja lastega tōle ja
kaewas laia ja sūggawa krawi sisse, ja
kandis mulda maddalama paikadesse et
ūhhel pool olli tiik ja teisel pool Ma kas-
wis rohkeste kaks jalga kōrgemaks; sedda
kūndis temma ūmber ja kaewas tagga jär-
rel. Teisel aastal teggi suuwewilja peäle,
ja sai paljo wilja. Gest aiast ta pūdis
weel rohkeima, leikas ued sūggawad krawid
so sisse ja tōstis wahhemaad kōrgemaks;
nenda parrandas ta ka omma heinamaad,
ja teggi wähe hqwalt soost heat ossa jure.

18
Ka õppis temma, et wannal kuul põlde harrima ja semet mahha teggema kelab paljo umbrohto wilja hulka kaswamast. Katsus mees isse weel monda, ja leidis mitmest asjast abbi kõrwa. Wessise Ma peäle weddas lamba ja hobbose sõnnikut, kuiwa Ma peäle weikse sõnnikut; ka weddas mees kannarpitko ja soost leitud pu juri põllule, ja saue peäle, ja panni siis kannarpitko ja pu jured põllema; hirehernid ja härjapaid pidadas ka suggu; kui aega olli, kaewas isse mitto tükki labbidaga ümber, parrast kündi; ja lapsed pidid ka kaewama; kasta semet küllwas jo sügaise, parrast Mihkli päwa, warjolisse paika.

Korjas siis Hans ikka rohkema wilja ennesele, et isse hakkas muist müna, ehk ka seppist ja puriisto teggema rahha parrast. Algga sedda rahha temma ei jätnud kaua seisma. Õppetaja olli firrikus nimmetanud, et temma tahtis aidata neid, kellel püsut rahha on seismas, et sest woiksid kasso saada. Hans wiis warsti wiiskümmend rubla, mis temma olli korjanud, firriko jure, ja

pallus, et õppetaja wõttaks waewaks sedda temmale panna jooksmas. „Ei muido, kui „et on kolm meest sedda näggemas,“ wastas õppetaja. „Ehk minna surren äkkiselt „ära, ja sinna saad pettetud ja minno „nimmi on riikitud. Kus on kolm meest, „kes oskawad kirjotada ja luggeda, mis on „kirjotud?“

Hans wastas: Kõl ehk neid pea woib kofko sada. Minno naene õppis leri aial kirjotama, et Teie wõtsite sedda ennesele waewaks tedda juhhatada tele, ja parrast sedda ka pühhapäiwil käis temma wanne- maid küllitamas, ja nüüd näme, et suuremat tanno weel teile peame teggema se armo näitmisse parrast. Ewast jälle õppisin minna, ja õppisid ka Ewa kaks lälle (täddipoega), Jaan Turd ja Peter Kald. Kui need kõlbawad, küs ma siis toon neid seie.

Õppetaja olli sellega küs rahhus, et Jaan ja Peter tullesid tunnistus mehhiks ja arwas kõstrit kolmandamaks, sedda Hans se peäle pidid palluma. Tullid siis need

Kolm Hansoga, kes nende nähhes maksis wiiskümmend rubla wälja; Jaan ja Peter toiwad iggamees ka kakskümmend wiis rubla. Teggi õppetaja kümmalegi kirja, kuhu olli ülespandud mis temma olli sanud rendi ehk intresside peäle anda; tunnistus mehed panid omma nimmed ka alla. Kahhe ku pärast kutsus neid jälle kofko, ja näitis linna kassa pabberi sadda rubla suur, mis olli ostnud neile; pidi Hans weel maksima pole rubla lunnastamise hinda, agga Jaan ja Peter kumbki 25 koppikat, et siis sai rubbel täis, se lunnastamise hind. Kui renti aasta täis olli, saiwad mehed intressid kätte, Hans kaks rubla, Jaan ja Peter kumbki rubla. Se olli meestel wägga roemaks, ja lubasid weel rohkema korjada. Hans toi pole aasta pärast jälle 25 rubla 25 koppikat, mis olli korjanud, ja sai aasta pärast se peäle ka rubla, nenda kui esimesse pearahha peält igga aasta kaks rubla. Hans korjas pea ni paljo, et sai isse saa rublase kassa pabberi omma nimme peäle, mis jäi

õppetaja hoio alla, agga temma kões olli täht sesamma peäle, ka tunnistusmeeste nimmed al; ja õppetaja toimetas Hansule ja temma seltsimeestele igga aasta intressid kätte.

Kui Tamma walla rahwas sedda kuulsid, tullid ka teised, kellel joudo olli, ja pallusid ka neile sedda heat tehha; monned toiwad 400, 500 rubla ja lunnastamise hinda kôrwa, rubla saa peäle; se tenis neile igga aasta (nellirubla saa peält) kuusteistkümmend ja kakskümmend rubla, kuida kellegi pearahha suur olli. Agga kes tarwitas jälle muist pearahhast, ehk ka keik hopis taggasi, sellele se siis ka toimetati.

Tännajid nüüd nisuggused moistlikkud ja joukad mehed õppetajat ja Hansut ka, kes esimesse olnud uskmas ja neile julgust teggemas. Sest rummalad rakisid monda jutto, ja mõtlesid kurja õppetajast, kui peaks temma ennesele kasso püüdma. Tullid siis ka maialt weel rahwas õppetajat palluma, neile seddasamma heat tehha. Mitmed ta juhhatas ja satis isse linna minnema, agga furem hulk pallus temma läbbi wälja panna, et neil polleks linna kaimist se pärast tarwis.

Killari rahwa joud kaswis nüüd ikka suremaks. Mõtlesid kül mitmed: „Temma on ih-nus, ja nüüd koggoni ka rahha peale ahne.“ Ei Hans egga Ewa ei wõtnud sedra kuulda. Nemmad kartsid Jummalat, ja aitasid ka omma poest waesi, kellele teadsid abbi tarwis olewad, ja kuida nemmad joudsid. Raiskajale ja teadmatta innimessele nemmad ial ei annud, ommeti mitte suremat kui pallokesse leiba. Agga kes õiged waesed ollid, neid ei jätanud nemmad aitmatta ja püüdsid neile piisut tenistust toimetada.

Kui nende wannem poeg Jaan sai kümneaastaseks olli nende norem laps, Anno, poleaastane, ja olli neil ennestel kül murret omma laste pärast. Sündis sel aial suur õnnetus Tamma küllas. Range mürristamispe pilw tuli laupäaw õhto külla kohta ja pitkne loi ühhe sauna põllema ja jäiwad siina, üks mees omma naese ja kolme lapsega, wiis hinge. Neljas laps, Trino, kes olli kueaastane, juhtus siis nabre perres ollema, ja jäi se nüüd üksi järrele, kel ei olnud suggulast ühtegi. Pühapäaw ollid

Hans ja Ewa kirrikus. „Õppetaja teggi nende „surnutte pärrast tänno, ja ütles ka: Jõsand, „Sinno mõtted ja Sinno teed on immelikkud! „Kui meie ka ei mõista neid ärraawada, siiski „heidame allandlikkult Sinno wäggewa kae alla, „kes Sinna ka nuhheldes omma heldet armo „näitad. Neile, kedda Sinna ni äkkitselt ollid „surma läbbi siit ilmast ärrakorjanud, neile olle „Jõse armolinne; agga meid õppeta se järrele „jänud waese lapse peale hallastama. Amen!“ Hans ja Ewa ütlesid ka, Amen, ommas süddames, watasid teine teise peale, ja nende süddamed ollid warssi ühhes nous: Trinut ennese hõleks wõtta. Pärrast kirriko läksid nemmad külla kaudo koio ja wõtsid se waese lapse ennesega. Laps nuttis ja läks nende kõrwas. Kui nemmad ollid ärraläinud, tuli õppetaja isse ka küllasse ja tahtis Trinut korjada, sest ta teadis et Tamma külla rahwas hea melega nisuggust wäetimat ei tahtnud wõtta, ja ka et wadderid ei teinud ial, mis nende kohhus olleks olnud. Agga wata, teised jo ollid hallastanud! Oli õppetaja südda wägga roemus, kui kuulda sai,

et Hans, kedda temma auustas ja armastas jo enne kedda, nenda olli teinud; ommeti läks weel temma ennese jure kulama, kui kauaks tedda olli wõtnud, ja kas ehk annaks jälle ärra. Hans ja Ewa wastasid ühtlasi: „Ei meie anna tedda ärra! Heile olleme „mollemad kirrikus Jummalale tootanud tedda meile „lapses wõtta, ja nüüd on ta meie laps.“ Ja weike Trino hakkas Ewa ümber põlwele, et ei tahtnud lahkuda.

Õppetaja ütles siis: Ma nään küll, et minna ei sa tedda teie käest ärrawõtta; peäle kedda sate teie ka parreminne tedda õigeks tõtegiaks ja waggaks inimesseks kaswatama, kui minna jouaksin omma ammeti tõ kõrwas; agga minna lubban temma toiduseks teile igga aasta tündri rukkii maksta, kunni temma tuggewamaks saab. Moisa wannemad lubasid teisel päwal tallitaja läbbi kaks tündrit rukkii aastaks anda, kunni Trino asjaliseks kasnub.

Hans ja Ewa wastasid: „Meie olleme tedda omma lapses wõtnud, ja lodame isse omma lapsi ja „siis ka tedda Jummalale abbiga toita ja kaswatada; „mu käest meie ei olle seks abbi kõrwa noudnud, „egga tahha koggoni kedda wastowõtta, et meie too- „taminne ei lähhe tühjaks.“

Õppetaja panni nende suurt Jummalale kartust immes, tannas neid, jättis neid Jummalaga ja läks koiu. Pärast andsid õppetaja ja moisa wannem, kes

isse ka ei tahtnud omma lubbamiist taggasi wõtta, igga aasta lubbatud wilja hinda Trino nimme peäle jooksema, et temmale pididi kätte antama, kui kord peaks mehele sama.

Weike Trino olli küll wäeti ja alles rummal, agga siiski jo kange walletama, ussin soimama ja wanduma, ja karmwal wastopannema. Kui Hans ja Ewa kedda tundsid ärra, siis ütlesid: Innimenne õppib pea kurja, ja ruttaminne kui heat. Rummalad rahwas polle omma lasthele pole juhhatanud, waid on isse kurja temmale näitnud. Agga enne kui temma nüüd teisi rikkub ärra, parrandagem tedda hõlega. Hans toi hea witsa tuppja ja ütles teiste laste kuuldes: Kule, Trino! kui sa weel kord walletad, soimad, wannud, ehk kasso wasto panned, siis on sul siin wastus walmis! Trino watis woeruti ümberringi ja tunnistas sellega, et temmal olli kangus süddames. Selsammal õhtul jo hakkas Trino jälle soimama ja walletas Ewa wasto, kes tedda sepärast nomis. Hans toujis üles, ei lausund sanna, wõttis witsa kätte ja andis lapses monne kibbeda hopi, agga keif tassase melega. Trino kippus esite naerma, nenda kui ommas kanguseses olli õppind teggema, kui enne sure wihhaga temmale witsa anti; agga nüüd watis Hanso filmi, kust polnud wihha tunda ühtegi, ja teised lapsed jooksid keif hirmoga Ewa jure; — ja Trino pallus nuttes andeks. — Kui Trino pärast

jälle hakkas wanna wisi wõtma, siis ka teised lapsed nomisid tedda, ja olli temma nellikord hiemo sanud ja parremat wisi oppinud, siis jättis temma rummalust. Se temmale arwatud tõi ja palwe luggeminne, mis temma ka pididi teggema kui teisedgi, iggati omma joudo järrele, ei olnud eesotsa ka mitte Trino mele järrel. Kõllas temma sedda polnud oppind egga näinudgi, waid lapsed jooksid waino peäle, manguisid, riidleisid, küssendasid ja aiasid lome tagga; sedda wisi ka nüüd weel tahtis tehha. Ewa panni tedda nurka seisma ja ei annud temmale leiba, enne kui olli teinud, mis tedda eästi. Pole aasta pärast sai Trino neist wiggadussist parrandatud, olli sannawõtlik kui teisedgi Kõllari lapsed. Talwel õppetäis Jaan tedda ja omma õdde Kaie, kes olli pool aasta Trinust norem, ramatut. Jaan ja temma järgminne Tomas õppisid emma jures kirjutama ja numbrid. Sedda wisi läks tõi ja õppiminne hästi eddasi ja olli roem Kõllari maias. — Agga uel aastal tulli kurwastust. Pool neljataastane Eiso sai äkkitselt raskesti haigeks ja surri kolmandamal päwal ärra. Oli temmal süddame kōhal suur wallo olnud ja surma tunnil loi temma ihho hõpis sinniseks; arwati et sinini wil temmale kasnud ihho sees, kus ei woinud aidata. — Kõlla rahwas rakisid: Se tulli nende uhkusest, et nemmad ei tahtnud se pakkutud abbi wasto wõtta. Nüüd Jummal nuhtleb neid! — Hans ja

Ewa ellid küi kurwad, agga et nende süddame tunnistus neid ei moistnud süallusiks selle asja jures, siis heitsid allandlikkult Jummalale alla ja tänasid Tedda.

Neljandamal päwal maeti Eisu. Kõlla rahwas rakisid: „Saab näbha, kas Hans nüüd teeb matustsi. Warrud ta ial polle teinud, et rakis: „mo tubba on küsik, ja mo nurgalinne tarwitab rahho!“ „Polnud temmal ial rohkema warrulissi, kui need kolm, wadderit ja needki mitte pitkemalt kui kolmeks tunniks. „Mis siis tedda wõiks keelda omma armsat last austaste matmast ja Risti rahwa wisi piddamast?“ — Hans teggi isse püsarki, ja kaewas üksi hauda. Ewa no kandmisses pallus weel kolm meest, ja teggi neile ühe sõmaia, ja siis ollid mattuksed otsas.

Teisel pühapäwal teggi õppetäis neljandamast palwest, ja tulli siis ka sest räkima, kuida selle Ma rahwa keskis üks wannest jänud abba ja paggana-üeso wiis saab sureks petud ja pealegi rummalatsest saab Kristlikko seadusses arwatud, se: et ristmisses, ja matmisses, kossimisses ja pulma ajal peab hästi wina joma ja suurt pidu teggema, kui aesi peab kindel ollema; isse need jodud wahhetamisses, mūmisses ja ostmisses ajal. Ütles õppetäis, et nenda tewad saggedaste ka nisuggu ed, kellel polle joudo ennestel ja wõtawad wõllaga pidu tehha. Vaitis siis neid, kes uhkusse, ehk abbaüeso, ehk lihha himmo pärast pidu tewad, ehk piddule tungiwad. Rikkad

tehko kũl pidbo, agga ikka Jummal kartausses, et ei
sa raiskatud mis Jummal annab, et ei tehta liga
kellegi asja poolt; ommeti, enneminne andko se, kel-
lel joudo on, muist hãddalistele, ja se on wagga
rahwa õige pidbo. — Nimmetas õppetaja weel pãr-
rast jutlust, et üks mees, kellest teãdaw on, et tem-
ma nisuggust pidbo ja tãnnamatta leiba wastowõt-
mist ei armasta, olli middagi annud walla waestele
jãggada. —

Hans loi silmad mahha, sest temma olli sedda
teinud; Tamma walla rahwas watasid temma peãle,
sest moistsid, et tedda neile pandi õppetusse mãrgiks;
agga waesed õnnistasid tedda, kes ei kutsnud rikkaid,
waid tahtis waestele roemo tehha. Wanna wiisi pid-
dajad kũllas nurrisid õppetaja peãle, kes neile en-
nam ei tahhaks-roemo pãwa sowida, kui nemmad
rãkisid; agga waesed ei jãtnud õppetajat ja Hansut
kiitmatta, et mõtlesid ka waeste peãle.

Niasid sejarrel Killari rahwas omma ello pãwad
eddasi roemo ja rahho sees, agga ka Jummal kãr-
tusses. Kaswis ka Hanso hea nimmi moistlikko
rahwa keskis ikka surentaks, ja satis temma tassast
wiisi omma liggimestele weel monda kasso, kellest ehk
teine kord weel same kuulda.
